

Posudek vedoucího práce

Kervitcerová, Soňa, *Běh jako symbolický rituál*. Praha: UK FHS, 2014, 52 stran.

Bakalářskou práci Soni Kervitcerové můžeme chápat jako určitý příspěvek k propojení dvou širokých témat: sociologie sportu a (post)koloniálních studií. Předkládaná práce nevychází z vlastního etnografického výzkumu, není tedy v tomto smyslu antropologická, jelikož se nezakládá na standardních metodách takového výzkumu: zúčastněném pozorování a různých typech rozhovorů. Autorka se spíše pokusila o napsání jakési historicko-sociologické sondy založené v teoretické rovině na konceptu *symbolického kapitálu* a *habitu* Pierra Bourdieu. Ten se i v kontextu sportovních aktivit – například dálkových běhů – aktivuje zejména tehdy, když si jedinec uvědomuje nejen své vtělené dispozice, ale až v okamžiku, kdy tyto dispozice interagují s aktuálními sociálními a historickými podmínkami a v rámci specifického sociálního pole či, jak autorka poznamenává, mikrokosmu (s. 8). A právě aktéři sociálního pole dálkového běhání nebo vytrvalostního běhu jsou jádrem předkládané bakalářské práce.

V konkrétnější rovině (viz kapitola 2.2. *Historie dálkového běhání*, s. 12-21) jde autorce o vystižení postupného přechodu od běhu jako lovecké aktivity k běhu jako zdroji příjmů neboli od převážně kulturní a sociální aktivity k aktivitě založené na ekonomickém benefitu a tudíž její komodifikaci. Ve vytrvalostním lovu vidí jednu z rozhodujících rolí ve vývoji člověka (s. 13), jelikož běh je zakotven v naší kolektivní imaginaci (s. 14). V této kapitole se objevují některé drobnosti nebo nepřesnosti. Tak například u poznámky 17 na str. 12 bych doplnil nějaký příklad. Obrázek 1 na str. 14 měl být přeložen do češtiny a v poznámce 27 na str. 16 překládá etnonym Rarámuri výrazem „běžci“, což není úplně přesné, už proto, že zdaleka ne všichni příslušníci této významné severomexické etnické skupiny jsou běžci. Výraz je složeninou dvou slov a překládá se různě, nicméně faktem je, že ve všech případech se při překladu zdůrazňují běžecké dispozice této skupiny.

Tarahumarové ovšem nejsou hlavními aktéry, na které se Soňa Kervitcerová ve své bakalářské práci soustřeďuje. Těmi jsou západokeňští Kalendžinové, respektive jedna z kalendžinských skupin Nandiové, kteří dali světu desítky famózních běžců. Jim je věnována stěžejní kapitola 2.3. (s. 21-47), v nichž je nejprve nandijský způsob krádeží dobytka líčen jako nejprestižnější lokální sport (jen bych volil jiný název kapitoly, z níž by čtenář mohl nabýt dojmu, že krádeže dobytka se vyskytovaly po celém území Keni). Tento jeden ze základních rysů nandijské kultury pak rychle mizí v koloniální době a někdy od 30. let 20. století se pomalu někteří vybraní jedinci stávají součástí disciplinačního procesu. Trvá ale ještě dobrých třicet let, než se fenomén nandijských běžců stává součástí mezinárodního atletického sportu. Teprve atleti jako Kipčoge Keino, Amos Biwott nebo Naftali Temu (posledně jmenovaný ovšem nepocházel z etnické skupiny Nandi, avšak on to byl, kdo v Mexiku v roce 1968 vybojoval pro Keňu první zlatou olympijskou medaili) proslavili Keňu daleko za jejími hranicemi. Tito a jiní běžci v šedesátých a sedmdesátých letech ještě bojovali za čest a slávu a pomáhali zemi vypořádat se s koloniálním dědictvím. Autorka popisuje Keina vhodně jako prvního postkoloniálního atleta, nicméně mně v této části trochu chybí detailnější rozbor postkoloniální situace v Keni - například možné vlivy *tribalismu* na další směřování země, což se minimálně nepřímo dotýkalo i nandijských běžců. Druhým keňským prezidentem byl totiž v letech 1978-2002 Kalendžin Daniel arap Moi, jehož dlouhá vláda narušila nadvládu nejpočetnějších Kikujů, v roce 1987 v Nairobi nechal založit Mezinárodní sportovní centrum atd. Snad i Moiův původ mohl přispět k vytváření symbolického kapitálu nandijských sportovců na úkor příslušníků jiných etnických

skupin. Zajímavé by bylo rovněž více sledovat a analyzovat život některých nandijských atletů i po skončení jejich sportovní kariéry a jejich případný vliv na rozvoj keňského sportu v obecnější rovině (například Nandi Mike Boit, někdejší slavný půlkař a velký soupeř Alberta Juantoreny působí nyní jako univerzitní profesor na Kenyattově univerzitě v Nairobi atd.).

Autorka zachycuje v souladu s realitou změnu ve vnímání dálkových běhů mezinárodní atletickou federací, k níž začalo docházet v průběhu osmdesátých let. Objevují se poprvé ve větší míře tzv. *prize money*, jejichž vypisování nastartovalo éru obrovského produkování keňských vytrvalců, z nichž se skutečně záhy stali globální nomádi. Tuto úvahu autorka doplňuje citáty ze známého běžeckého serveru behej.com (s. 40), které mohou vést k diskusi o tom, zda již nejde nebo nemůže jít až o jisté projevy nekolonialismu (viz podobné hypotézy v případě turismu zaměřeného na oblasti v rozvojových zemích apod.). S. Kervitcerová si správně všimla, že v případě Keňanů (na rozdíl třeba od jejich největších rivalů z Etiopie a Maroka) jde více o jakousi „pásovou výrobu“, která produkuje velké množství špičkových běžců, ale ti na vrcholu vydrží jen krátce. Určitou výjimkou byl mj. autorkou zmiňovaný Wilson Kipketer, ale tady je třeba poznamenat, že on největší úspěchy dosáhl již jako reprezentant Dánska a patrně již nebyl součástí tohoto procesu. Nicméně i v případě slavných etiopských běžců, jako Haile Gebrselassie nebo Kenenisa Bekele aj., můžeme hovořit o určitém ovládnutí jejich osudů lidmi pocházejícími z bývalých koloniálních zemí, jelikož jejich dlouholetým manažerem je někdejší nizozemský vytrvalec Jos Hermens. Bylo by určitě zajímavé zkoumat, jak a jakými prostředky je symbolický kapitál afrických běžců využíván či snad zneužíván „bílými“ manažery. To by ale již bylo nad rámec této bakalářské práce, která je, myslím, poměrně solidním vzhledem do problematiky, jež v našem prostředí dosud nebyla soustavněji zkoumána a přes určité výše zmíněné výhrady ji doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známku **velmi dobře**.

V Květnici, 28. 1. 2015.

Marek Halbich, Ph.D.